

Handl.: Simret Goitom
Mottagare: Miljödepartementet
Ref. M2019/00862/Ke

Yttrande
2019-09-02
Dnr: 2019-7.5.2-0006

Remiss av utredningen Ny kärntekniklag – med förtydligt ansvar (SOU 2019:16)

Utredningen föranleder följande synpunkter från Inspektionen för strategiska produkter.

Ordförklaring av kärnteknisk utrustning, kärnteknisk anläggning och kärnämne

Enligt 1 kap. 8 § i förslaget till kärntekniklag finns en ordförklaring för termen ”kärnteknisk utrustning”. I författningskommentaren till paragrafen anges följande:

I paragrafen förklaras vad som avses med kärnteknisk utrustning. Paragrafen motsvarar 2 § 5 i den nuvarande lydelsen. En utförlig lista över produkter med ’dubbla användningsområden’ finns i bilaga 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 428/2009 av den 5 maj 2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden.”

I kommentaren finns en referens till produkter med dubbla användningsområden (PDA). PDA nämns inte i 1 kap. 8 § i förslaget till kärntekniklag. Vad som avses med den aktuella kommentaren är svårt att uttolka. Det skulle kunna gå att tolka som att all kärnteknisk utrustning även är klassificerad som PDA eller att kommentaren endast indikerar att vissa av produkterna kan utgöra PDA.

PDA är civila produkter, inkluderat teknik och programvara, som även kan användas för militära ändamål eller för att framställa massförstörelsevapen, inklusive kärnvapen. PDA regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 428/2009 av den 5 maj 2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden, PDA-förordningen.

Förordningen kompletteras av lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, PDA-lagen, och den svenska förordningen till denna lag. Bilaga I till PDA-förordningen innehåller en förteckning av exportkontrollerad PDA. Då det rör sig om civila produkter, omfattas bl.a. produkter som kan användas både inom civil kärnteknik och för att framställa kärnvapen. I PDA-förordningen föreskrivs bl.a. att produkter som är kontrollerade enligt förordningen kräver tillstånd vid export. Syftet med förordningen är att uppfylla medlemsstaternas åtaganden rörande icke-spridning.

I förarbetena till lagstiftningen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd anges att lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet reglerar vissa s.k. ”dual use-produkter på kärnteknikområdet”¹. Det är anledningen till att det i 1 § lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd finns en hänvisning till bestämmelserna i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.² Lagen om kärnteknisk verksamhet omfattar således produkter som även kan vara klassificerade som PDA.

Detta bör fortfarande vara fallet vid tillämpningen av den föreslagna kärntekniklagen. Produkter som omfattas av båda regelverken är bl.a. viss kärnteknisk utrustning enligt 1 kap. 8 § i den föreslagna lagen. Att hänvisa till PDA-förordningen i författningskommentaren är därmed positivt. Kommentaren bör dock skrivas om så att denna blir mer tydlig. Kommentaren skulle t.ex. kunna formuleras enligt följande. ”Viss kärnteknisk utrustning kan även omfattas av exportkontroll som ’produkter med dubbla användningsområden’.

Vilka produkter som omfattas av denna kontroll finns förtecknat i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 428/2009 av den 5 maj 2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden”.

Vidare kan nämnas att vissa kärntekniska anläggningar och vissa kärnämnen också omfattas av exportkontroll enligt bilaga I till PDA-förordningen. Ordförklaringar för dessa begrepp finns i 1 kap. 5 och 9 §§ till förslaget. I författningskommentarerna till dessa paragrafer finns ingen hänvisning till PDA-förordningen. Det bör övervägas om en hänvisning till PDA-förordningen ska införas även i dessa författningskommentarer.

Hänvisning till lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och tekniskt bistånd

Som konstaterats ovan kan flera produkter som omfattas av den föreslagna lagen även omfattas av regelverket rörande PDA. PDA-förordningen reglerar exportkontroll. Enligt förordningen krävs tillstånd vid export av PDA utanför EU. För vissa produkter krävs även tillstånd vid överföring inom EU. Dessa produkter förtecknas i bilaga IV till PDA-förordningen. I bilagan finns bl.a. flera produkter som rör kärnteknik.

I den föreslagna kärntekniklagen finns regler om tillstånd vid utförsel av kärnavfall (5 kap.15 § 2 kärntekniklagen jämförd med 4 kap. 3 § i förslaget till ny kärnteknikförordning). I lagen föreskrivs även en anmälningsskyldighet vid utförsel av kärnteknisk utrustning (6 kap. 5 § kärntekniklagen).

Det är möjligt att sådant kärnavfall³ och sådan kärnteknisk utrustning som omfattas av tillämpningen av lagen även kan utgöra PDA enligt PDA-förordningen, varvid det föreligger ett tillståndskrav vid export och i vissa fall vid överföring enligt den förordningen. I dessa fall kan det således finnas skyldigheter för den som för ut produkterna både enligt den föreslagna lagen och PDA-förordningen.

För att tydliggöra att det kan finnas bestämmelser som är av betydelse och som kan innebära tillståndskrav i PDA-lagen bör det övervägas om det ska föras in en uttrycklig hänvisning till PDA-lagen i den föreslagna kärntekniklagen. En lämplig plats för sådana hänvisning är 1 kap. 3 § i den föreslagna lagen.

Carl Johan Wieslander
Vikarierande generaldirektör

Vikarierande generaldirektören Carl Johan Wieslander har beslutat detta remissvar.
Verksjuristen Simret Goitom har varit föredragande.